

Transgraniczne reorganizacje spółek (łączenie, podział i przekształcenie) w prawie unijnym i polskim

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Wprowadzenie

Nowelizacja Kodeksu spółek handlowych (ZmKSH) z 16.8.2023 r.¹ transponowała (z opóźnieniem) do polskiego prawa przepisy Dyrektywy 2017/1132 dotyczące tzw. transgranicznej mobilności spółki, które zostały wprowadzone przez Dyrektywę 2019/2121. Tym samym, dzięki unijnej harmonizacji możliwe stało się przeprowadzanie wszystkich transgranicznych operacji (reorganizacji) z udziałem polskich spółek kapitałowych i spółki komandytowo-akcyjnej (S.K.A.), a więc transgranicznego połączenia, transgranicznego podziału i transgranicznego przekształcenia, któremu towarzyszy przeniesienie co najmniej siedziby statutowej spółki do innego państwa członkowskiego UE lub państwa-strony umowy o EOG oraz zmiana prawa właściwego dla tej spółki (jej statutu personalnego). Przepisy znowelizowanej Dyrektywy 2017/1132 dotyczące ochrony praw pracowników przysługujących im w transgranicznie reorganizowanej spółce w zakresie tzw. partycypacji w jej organach zostały implementowane w odrębnej ustawie, tj. w TransgrPrzekszSpU.

Nowe otoczenie regulacyjne stwarza w praktyce nowe możliwości dla polskich przedsiębiorstw działających w formach spółek objętych harmonizacją unijną, a zarazem stawia je oraz ich doradców prawnych, sądy i, *last but not least*, przedstawicieli doktryny przed problemami, jakie wiążą się z prawidłową wykładnią i stosowaniem nowych przepisów KSH, w sposób uwzględniający ich unijny kontekst. Niezwykle złożone problemy prawne, towarzyszące transgranicznym operacjom, dotyczą różnych dziedzin prawa prywatnego (prawa prywatnego międzynarodowego, prawa spółek, prawa zobowiązań i prawa rzeczowego, a także prawa pracy i postępowania cywilnego) oraz prawa publicznego (prawa podatkowego, prawa administracyjnego). Niniejsza monografia ma na celu pomóc w rozwiązaniu tych doktrynalnych i praktycznych problemów, co pozwoli ograniczyć ryzyko prawne i koszty transakcyjne dla polskich spółek i ich partnerów biznesowych przy korzystaniu z nowych instrumentów transgranicznej mobilności korporacyjnej na Wspólnym Rynku UE. Zawarte w niej rozważania koncentrują się na zagadnieniach z zakresu prawa prywatnego, a więc prawa spółek, prawa prywatnego

¹ Ustawa z 16.8.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2023 r. poz. 1705.

międzynarodowego (kolizyjna problematyka transgranicznych operacji) i prawa cywilnego. Jedynie w ograniczonym zakresie odniesiono się do zagadnień z zakresu prawa podatkowego, prawa publicznego i prawa pracy, tzn. w zakresie niezbędnym do analizy tzw. klauzuli nadużycia prawa, korzystania przez instytucje finansowe z nowych instrumentów transgranicznej reorganizacji oraz kwestii ochrony praw pracowniczych dotyczących partycypacji. Zwłaszcza podatkowa i publicznoprawna problematyka operacji transgranicznych wymagałaby odrębnego, pogłębionego opracowania.

Monografia składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich jest poświęcony wyjaśnieniu zjawiska transgranicznej mobilności spółek jako zagadnienia gospodarczego oraz prawnego, a także innych pojęć występujących w monografii (przede wszystkim doktrynalnego pojęcia transgranicznej reorganizacji) oraz ogólnemu przedstawieniu ram prawnych transgranicznych operacji spółek. W szczególności omówiono problematykę mobilności spółek na tle prawa pierwotnego UE, tj. traktatowej swobody przedsiębiorczości oraz orzecznictwa TS w zakresie dotyczącym korzystania przez spółki z tej swobody, a także potrzebę unijnej harmonizacji ram prawnych i historię prac nad Dyrektywą 2019/2121. Obszerne rozważania zostały poświęcone legislacyjnemu podejściu polskiego ustawodawcy do transpozycji europejskich przepisów do prawa polskiego, w tym regulacji zakresu podmiotowego (zdolności spółek w zakresie transgranicznych reorganizacji) i przedmiotowego (sposobów tych reorganizacji). Odrębne punkty w tym rozdziale dotyczą: ogólnych kolizyjno-prawnych zagadnień transgranicznych operacji (przy czym szczegółowe aspekty kolizyjnoprawne analizowane są także w toku wywodu zawartego w kolejnych rozdziałach) oraz problematyce transgranicznych reorganizacji z udziałem spółek osobowych nieobjętych unijną harmonizacją. Regulacja transgranicznych odmian podmiotowych transformacji spółek (tj. łączenia, podziału i przekształcenia) skłania również do podjęcia próby nowej typizacji i systematyki reorganizacji spółek w prawie polskim.

Przedmiotem analizy w drugim rozdziale jest przegląd poszczególnych faz i elementów procedury każdego typu transgranicznej reorganizacji z udziałem polskiej spółki. Każdy z tych typów przewidzianych w prawie unijnym i polskim (tj. transgraniczne łączenie, podział i przekształcenie) opiera się na wspólnym normatywnym modelu, którego zasadniczymi elementami są: sporządzenie planu transgranicznej reorganizacji i sprawozdania zarządu wyjaśniającego jej aspekty prawne i ekonomiczne, poddanie planu badaniu niezależnego biegłego i sporządzenie jego opinii, powzięcie uchwały zgromadzenia wspólników, względnie walnego zgromadzenia w sprawie transgranicznej reorganiza-

cji, weryfikacja przez właściwy organ krajowy (w Polsce: sąd rejestrowy) czy dopełniono wszystkich wymogów przewidzianych w prawie właściwym dla reorganizującej się transgranicznie spółki, wreszcie rejestracja transgranicznej reorganizacji i, w większości przypadków, wynikającej z niej spółki w państwie przeznaczenia. Nowym elementem tej procedury, wynikającym z prawa unijnego i poddanym analizie w tym rozdziale monografii, jest regulacja przyznająca organowi krajowemu w państwie, którego prawu podlega reorganizowana spółka, kompetencję do kontroli czy planowana reorganizacja nie stanowi nadużycia lub obejścia prawa unijnego lub krajowego. W rozdziale 2 zawarto również obszernie rozważania dotyczące skutków każdego typu transgranicznej reorganizacji, związanych ze stosowaniem zasady sukcesji uniwersalnej pełnej albo częściowej, względnie zasady kontynuacji (w przypadku transgranicznego przekształcenia), a także praktycznych zagadnień, jakie wiążą się z kwestią ustalenia dnia skuteczności danej operacji transgranicznej.

Trzeci rozdział monografii jest poświęcony normatywnym instrumentom ochrony wspólników mniejszościowych, wierzycieli i pracowników reorganizowanej transgranicznie spółki. Pogłębionej analizie poddano kwestie kolizyjno- i materialnoprawne, a także proceduralne, związane z realizacją uprawnień przysługujących zarówno wspólnikom, tj. prawa żądania odkupu udziałów bądź akcji, prawa o dodatkowe wynagrodzenie pieniężne oraz prawa żądania dopłaty w gotówce ze względu na nieprawidłowo ustalony stosunek wymiany udziałów (akcji), jak i wierzycielom, tj. przede wszystkim prawa żądania zabezpieczenia, a także solidarnej odpowiedzialności spółek uczestniczących w podziale transgranicznym. Krytycznie ocenione zostały przepisy TransgrPrzekszSpU, która stanowi nieprawidłową transpozycję regulacji Dyrektywy 2017/1132 mających na celu ochronę uprawnień pracowników w zakresie partycypacji w organach reorganizowanej spółki, przyznanych im w prawie krajowym właściwym dla tej spółki.

Przedmiotem rozważań zawartych w ostatnim, czwartym rozdziale opracowania są przepisy dotyczące uproszczonych trybów transgranicznych reorganizacji oraz transgranicznych operacji z udziałem polskiej S.K.A. ZmKSH z 16.8.2023 r. wprowadziła nowe uproszczone tryby zarówno wewnątrzkrajowych, jak i transgranicznych łączów i podziałów, tj. łączenie horyzontalne („siostrzane”) oraz podział przez wyodrębnienie. Analizie poddano problemy jakie mogą wystąpić w praktyce przy stosowaniu różnych uproszczonych trybów transgranicznych operacji, w tym również o charakterze *stricte* empirycznym, tj. łączenia odwrotnego (*downstream*). Rozdział ten zamyka przedstawienie specyfiki transgranicznych transformacji, w których uczestniczy S.K.A.

Serdecznie dziękuję dr. *Arielowi Musze* za uwagi merytoryczne do manuskryptu, a prof. dr. hab. *Adamowi Opalskiemu* oraz mec. *Michałowi Bobrzyńskiemu*, LL.M. (Harvard) – za inspirujące dyskusje na temat zagadnień poruszanych w monografii. Wszelkie ewentualne błędy obciążają wyłącznie moje konto.

W monografii uwzględniono stan prawny na dzień 30.7.2024 r.

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl